

Nr 23.

Av herr **Hansson** i Skegrie **m. fl.**, om utredning av frågan om särskilda, mot statliga bostadsanskaffningslån till barnrika familjer svarande förmåner till innehavare av mindre jordbruk *m. m.*

År 1938 utvidgades den statliga låne- och bidragsgivningen för barnrika familjers bostadsförsörjning till att gälla även bostäder i egna hem. Man ansåg allmänt, att denna utvidgning särskilt skulle komma landsbygdens barnrika familjer till godo, men resultatet har knappast motsvarat förväntningarna. Intresset för denna statliga långivning har varit mindre på landsbygden än väntat. Fram till år 1945 hade beviljats lån till 6 200 bostadsegnahem å landsbygden, men i städer och större samhällen hade lämnats lån åt 3 250 bostadsegnahem och dessutom till 8 500 hyresbostäder åt barnrika familjer. Då man söker efter orsakerna till att landsbygden kommit i efterhand, finner man vissa förhållanden, som sannolikt verkat tillbakahållande på efterfrågan och möjligheterna att anskaffa bostäder genom att anlita s. k. barnrikelån.

Den låga inkomstnivån för landsbygdens folk i allmänhet har måhända i viss mån kunnat verka avhållande för personer, som på grund av ett förhållandevis lågt barnantal ej kunnat erhålla högsta barnbidrag, utan själva måst bära utgiften för större delen av bostadskostnaden. Likaså torde farhågan att i framtiden icke kunna bära utgiften för en bostad av denna klass, när barnbidrag icke längre utgå, ha verkat återhållande. Man torde även kunna hänvisa till den alltför ringa förståelsen för denna sociala hjälpform, som visas från vissa kommuners sida. Som en förmildrande omständighet för denna negativa inställning kan emellertid åberopas den nuvarande formen för fattigvård, vilken leder till att de små primärkommunerna ofta ej önska se barnrika familjer vinna hemorts rätt inom kommunen och därför ej gärna medverka till att bereda dessa fast boplats. I små kommuner har otvivelaktigt skyldigheten att ställa borgen också inverkat i samma riktning. Många mindre bemedlade men framåtsträvande personer, såsom lantarbetare *m. fl.*, ha emellertid kunnat med sin kommuns bistånd beredas den avsevärda förmån, som ett barnrikelån erbjuder vid anskaffande av ett eget hem.

En tredje och ej oväsentlig orsak till den relativt ringa förekomsten av barnrikelån å landsbygden är utan tvekan, att en stor kategori mindre bemedlade personer därstädes ej kan erhålla dessa lån och bidrag på samma

gynnsamma villkor som andra jämställda personer eller har i många fall avsevärda svårigheter härför. Detta gäller många innehavare av mindre jordbruk. I flera fall äro dessa personers ekonomiska ställning ej starkare än en jordbruksarbetares, men innehavet av jordbruk kan i vissa fall göra det svårare för dessa att med ovannämnda statshjälp få ett nytt bostadshus än för personer, som ej inneha någon jordbruksfastighet. Detta sammanhänger med att å ett dylikt småbruk bostaden ej utgör någon fristående enhet utan är en med jordbruket integrerande del. Om ett dylikt mindre jordbruk är in-tecknat för skuld, erbjuder det i vissa fall ganska stora svårigheter att er-hålla tillräckligt kapital i form av bostadslån, beroende på i vilken grad ti-digare in-teckningar belasta fastigheten. I förordningen om bostadsanskaff-ningslån stipuleras, att säkerheten för dessa lån regelmässigt skall utgöras av bottenin-teckning i vederbörande fastighet. Om emellertid denna bottensä-kerhet tidigare anlåtats för lån vid jordbrukets inköp, torde det möta stora svårigheter att rubba denna till förmån för bostadslånet. Eventuella barn-rikelån torde i dylika fall ej kunna utgå i större omfattning än som motsva-rar skillnaden mellan föregående in-teckning och det saluvärde fastigheten kan beräknas uppnå sedan ett nytt bostadshus uppförts. Trots att statens byggnadslånebyrå söker att i dylika fall tillämpa en så moderat politik som möjligt, torde knappast erforderlig jämställdhet kunna uppnås gentemot barnrika familjer utan dylik fastighet. Knappast kan heller förväntas, att någon kommun är villig stå risken för det överskjutande belopp, varmed byggnadskostnaden kan komma att överstiga saluvärdet. Vid dessa mindre jordbruk råder nämligen det förhållandet, att fastighetens saluvärde icke stiger i proportion till byggnadskostnaderna. För jordbruket i sin helhet, men speciellt för det mindre och medelstora, gäller för närvarande den re-geln, att nybyggnadsvärdet å behövligen bostads- och ekonomihus i de flesta fall betydligt överstiga fastigheternas saluvärden.

Enligt en av statens forskningskommitté för lantmannabyggnader företa-gen utredning utgjorde nybyggnadskostnaderna i procent av fastigheternas saluvärden i vägt medeltal för hela riket år 1943 följande.

2—10 ha	10—20 ha	20—50 ha	över 50 ha
264 %	192 %	150 %	121 %

De mindre jordbrukens onormalt höga byggnadsvärden sammanhän-ga givetvis med att bostadshuset, som alltid måste finnas, utgör en ganska stor del av fastighetens hela byggnadsvärde.

Av ovanstående torde framgå, att vissa mindre jordbrukare, trots att de i socialt hänseende äro berättigade till barnrikelån, på grund av ovannämnda ekonomiska förhållanden kunna bli utestängda härifrån. Med viss rätt kan givetvis häremot invändas, att dessa personers naturliga lånebehov skall tillfredsställas genom egnahemsorganisationen. Dennas lånemöjligheter läm-

na emellertid ej tillnärmelsevis samma förmåner som de genom statens byggnadslånebyrå utgående bostadslånen för barnrika familjer och de därtill knutna barnbidragen. Visserligen kan såväl genom egnahemslån till förvärv av jordbruksfastighet som genom lån till bostadsegnahem ekonomiskt bistånd erhållas, men å dessa utgår ej den återbäring, som genom barnbidragen erhålles å barnrikelånen. Endast å bostadslån åt barnrika innehavare av arbetarsmåbruk kan genom egnahemsorganisationen en motsvarighet erhållas, dock till förhållandevis ganska blygsamma belopp.

Motionärerna anse därför, att en utredning bör företagas angående på vilket sätt barnrika innehavare av mindre jordbruk må kunna få samma ekonomiska fördelar vid anskaffande av bostadshus som övriga jämställda personer. Vi vilja även fästa uppmärksamheten på att undersökning bör göras, huruvida egnahemslånen i vissa fall borde kunna kombineras med liknande förmåner som barnbidragen vid här ovan omtalade statliga bostadslån. Genom en annuitetsminskning å egnahemslånen eller genom engångsbidrag för avskrivning skulle ett kapital frigöras, som i sin tur kunde användas till hjälp att förränta ett nybyggnadslån å bostadsfastighet.

Med stöd av ovanstående få vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan på vad sätt barnrika innehavare av mindre jordbruk, utan hinder av sådana ekonomiska förhållanden, som i motionen omtalats, må kunna erhålla motsvarande förmåner vid anskaffande av bostadshus, som nu lämnas genom statliga bostadsanskningslån till barnrika familjer.

Stockholm den 15 januari 1946.

Nils G. Hansson
i Skegrie.

Hj. R. Nilson.

Gustaf Svensson
i Vä.

Gunnar Larsson
i Luttra.

Aron Gustafsson
i Lekåsa.

J. Onsjö.